„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „БРАНИКА“
у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ излази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 3. У Новом Саду, у недељу 4. (17.) јануара 1904. Година XX.

Наша народно-црквена автономија дошла до бесмислице.

Кад се прегледа деловање радикалне странке све од доба славнога „мајскога“ сабора, може свако видети ону пустош, коју су радикали у нашој народно-црквеној автономији створили или ако хоћете, можете њихово деловање означити: да су у нашој автономији све тумбе окренули — од црквених општина, па све до радикалскога саборскога одбора.

У црквеним општинама истиснути су сви бољи, солиднији елементи. Дошли су свакојаки сумњиви елементи на површину. У селима потиснути газде, а у варошима интелигенција. И у епархијској управи, где су радикали дошли до већине, тамо има свакојаких шарених елемената, а у саборском одбору — то је прави дахилук. Чланови саборскога одбора не потпадају никаквим дисциплинарним правилима, нити саборски одбор има какав пословни ред, кога се мора држати. Саборски одбор је највиша автономна власт, и он има да суди и о приватним, материјалним интересима појединаца. Али ту се не суди „по правди Бога истинога“, већ то је прави дахилук. Тиче-ли се ствар каквога противника радикала, па нека је ствар сасвим јасна и праведна, ту настаје одуговлачење са разним „шиберима“: траже се разни „извештаји“. Ако је ствар пак такова, да се не може ни „шибер“ дати, па се не може ни „извештај“ заискати, то члан саборскога одбора као референт узме акта к себи, па их држи по годину дана и више. Није дотични радикал, па нека чека — тако се то каже, а може чекати до суђенога данка на штету својих материјалних интереса. Ту бивају такови дахилуци, да би радикалима могли завидети негдање дахије београдскога пашалука.

Како је све то могуће?

Недавно је питао један стари саборлија: зашто „Браник“ употребљава израз „мајски“ сабор? Требало би — каже — да га зовете талијашским сабором, јер је тај сабор све радио по вољи и заповести Талијана у смислу „безусловне благонаклоности“.

Ми смо већ једном разјаснили постанак и значај устарабарства. За време Мајтењијевога комесарства пре тридесет година долазили су у наше црквене општине чланови, које је Мајтењи по вољи мађарске владе хтео именовати. Данас се за радикале према постанку њихове власти у нашој автономији може казати, да су сви радикали устарабари.

Но не само због радикалског дахилука, него и због других околности наша народно-црквена автономија дошла је до апсурдитета, до бесмислице и машина ће морати скорим застати.

Какве апсурдности нису терали радикали са епархијском скупштином! У пакрачкој дијецези због рајићкога протопрезвитерата хтели су радикали у силу Бога да се бира по XI. чланку епархијске уредбе од г. 1871. Да се ово оправда, писано је неких четрнаајст чланака у овдашњем радикалском листу — канда ствар није јасна! Али ако је неправилно и незаконито, што се бирало у пакрачкој дијецези по чланку XII., то су онда све друге епархијсске скупштине, које су бирале по чл. XII., незаконите, и онда нека се селе радикали из епархијских властиги у вршачкој и бачкој дијецези! И ми држимо, да је правилније бирање по XI. чланку и у том погледу имао је епископ горњошо-карловачки коректно становиште. Али све друге дијецезе бирале су по чл. XII.

Радикили у опозицији против „хајдучкога“ саборскога одбора хтели су од дијецеза да створе неке независне „швајцарске кантоне“, па су сада пали у сопствену клопку.

Одлука „мајскога“ сабора: да су епархијске скупштине одговорне само сабору, — потврђена је. У пакрачкој дијецези састаје се епархијска скупштина. Радикалски саборски одбор каже, да је та скупштина незаконито састављена, јер није бирана по чл. XI., већ по чл. XII. Али пакрачка епархијска скупштина наново се састаје и по потврђеној одлуци „мајскога“ сабора каже: нас се саборски одбор ништа не тиче, ми смо одговорни само сабору. Пакрачка епархијска скупштина бира своје власти. Радикалски саборски одбор мора те власти сматрати као незаконите. Може-ли и смели сада радикалски саборски одбор као виша инстанција судити у стварима, у којима је по одлуци истога саборског одбора незаконита власт донела решења? Ту мора застати автономна машина.

Епархијску скупштину архидијецезе радикалски саборски одбор није се усудио прогласити незаконитом, али је заискао записнике те скупштине. Је-ли дужна архидијецезална власт поднети те записнике? По негдашњем мњењу радикала: никако. Кад је пређашњи саборски одбор од епископа Змејановића заискао записнике епархијске скупштине вршачке, он их није хтео издати и ради тога захтева добио је пређашњи саборски одбор назив „хајдучки“ саборски одбор. Ваљда би данас ваљало радикалски саборски одбор назвати „дахијским“ саборским одбором!

Радикали су добили већину на „мајском“ сабору беспримерном агитацијом и то агитацијом, која је употребљавала со-

ЛИСТАК.

УСПОМЕНЕ СА НАШЕГ ШВАЈЦАРСКОГ ПУТА.*)

Од дра Л. Г.

Швајцарска је летње стециште образоване међународне публике. Швајцарска је модерни Канан, — земља, којом тече млеко и мед. Привлачна снага, којом ова „земља обећана“ утиче на своју многобројну публику, — то је домаћа реклама, на коју се нарочито Тиролци љуте. Док се по Тиролској и у опће по источним Алпима сретамо са читавим караванима туриста обојега пола, са торбицама на леђи и дугим штаповима у руци, — у Швајцарској се сретамо са господом у салонском капуту и госпођама са златним лорњетима. Код појединих се виђају и дурбини у елегантним кожњим кутијама или мали фотографски апарати. Свуд се огледа онај Дарвинов закон о акомодацији. Обилни комфор разнежио је швајцарске госте. Нема иоле ч чувенијег брда у Швајцарској, на који практтични домаћин није саградио парну успињачучу и ту за своје разнежене госте подигао удодобне хотеле са познатом обилном швајцарском кукујном. Је-ли чудо, да је прави туриста у своме е елементу само у источном делу алпских крајеја, који су, поштеђени од културе, сачували (своју потпуну природну романтику? За нас, на а путу нашем по Швајцарској, беху главна мета њезина језера, од којих смо Боденско, Т Тунско и Бријеншко већ споменули.

Путника, који долазаи преко северне капије, преко Букса, изненадиће својом лепотом Валенско језеро (Wallen-ħ-See). Ово је право горско, дивље језеро. Висооке окомите стене, помешане са местимичним зеленилом, подсећају јако на Краљевско језеро у у Баварској и на Бохинско језеро у Крањској.ој. Из убавог Везена на поменутом језеру, где смо у красном и удобном хотелу конаковали, учинили смо излет железницом у романтични Линтитал до подножјаÖdi-глечера, који попут титанковрхе пирамиде наткриљује све околне високе снежњаке. Многи путници иду одавде којоје пешке које с колима кроз кланац Klausenppass, правце у Altdorf, на фирвалдштатско језеро.

Ми ћемо да походимо чувена топла купатила: Рагац и Пфеферос, што леже источно од Валенског језера, у близини његовој. Око педесет хиљада гостију посећује годишње ова купатила. Амо долазе нарочитсо патници на ревматизму, ослабелим живцима, кроничним упалама сваке врсте и кожним болестима. Сезона почиње од друге половине јунија, а траје до половице септембра. Рагац лежи скривен густим насадима воћака, тако да се са железничке станице и не види од шуме, у којој је скривен. Са купатилом Пфеферсом веже га глечерска дивља речица Тамина, која кроз широку пољану утиче у Рајну. Са свих страна окружују ову речицу висока брда. Средиште купатила сачињава велики хотел „Quellenhof“ и курсалон, пред којим се налази редак парк од самих крушака и јабука. Уметничка рука баштована обрнула је природу тумбе — рекао би Русô за ово чудо од парка: приморао је воћку да расте или као патуљак или као див; од густих округлих крушица начинио је живе зелене зидове као оно у бечком Шенбруну. Заиста је дивна архитектура ових зелених лиснатих зидова, што су начичкани зрелим жутим мирисавим крушкама и руменим јабукама, — нашим давнашњим милим знанцима, што се на своме високом положају злате на топлим сунчаним зрацима месеца августа. Као што се гости у тиролском Мерану залажу грожђем, тако се у Рагацу сладе мирисавим јабукама и крушкама.

Хајдмо из овог раја кроз чувени кланац дивље Тамине, у њезин стеновити пролом, тамо у мрачни ад, у коме извире топла лековита вода!

Алпски кланци сви редом пружају слике несрављене лепоте.

*) У божићном додатку „Браника“ за г. 1902. изашао је из пера поштованог писца красан опис пута његова по Швајцарској. Овај опис — наставак пређашњег — требао је изићи у божићном додатку „Браника“ за г. 1903., али нам је доцкан стигао. С тога га сада доносимо, уверени, да ће занимати наше поштоване читаоце. — „Ур. Бр.

цијалистичке обмане. Али данас српски социјалисте знају боље агитирати, него радикали. И они кажу, да хоће да одрже српску народност и српску цркву. Ако се у нашој народно-црквеној автономији буде и даље агитовало са обманама као што су их радикали употребљавали да задобију већину на нашем народно-црквеном сабору, то можемо доживети, да видимо на нашем народно-црквеном сабору и социјалистичку већину. Кад у Ст. Бечеју може у црквеној општини водити велику реч „лецедер“ Живковић, зашто да не би могао водити у будућем саборском одбору велику реч шнајдер Гавра, те располагати са милијонима народних фондова?

Ниједна држава у Европи не би могла трпити такове апсурдитете, који су наступили у нашој народно-црквеној автономији. Али мађарским државницима годи, што су радикали ушли у струју мађарске државне идеје, те у тој струји уживају протекцију данашњега министра Талијана.

Шта ће на послетку морати радити мађарска влада — то не знамо. Извесно је, да данашње стање у нашој народно-црквеној автономији неће моћи дуго трпити. Ако установи какав кураторат или патронат по примеру управе Текелијинога фонда — то ће томе радикали бити криви.

Према тој опасности, ваља да се скупе у једно коло сви српски родољуби, сви разборити и солидни елементи у српском народу.

⊙

Догађаји на Балкану.

Сарафовљев фијаско.

Познати вођа комитски Сарафов пропутовао је главне вароши на западу, агитирајући за устанак у Македонији. Но Сарафов се не може похвалити Бог зна каквим успехом. У Риму је пак претрпео потпун фијаско. Није могао ама баш никога да задобије за своје идеје. Нарочито га је немило дирнуло, што је Италија баш сада одредила свог генерала ди-Борђиса за врховног команданта жандармерије и тиме показала, да потпомаже реформну акцију Русије и Аустро-Угарске.

*

Сукоби.

Како „Београ. Новинама“ јављају из Битоља, одељење турске војске сукобило се у костурском крају са неколико комита.

У Сари-Ђолу дошло је до окршаја између заптија и једне комитске чете. Један заптија је рањен, а комите се повукоше.

*

Арнаутска насиља.

Арнаути у кичевском крају чине злочине. Побили су неке сељаке из Копачке Реке, што су им стали на пут, кад су хтели отети стадо стоке.

Сукоб између Русије и Јапана.

Јуче је стигла врло важна телеграфска вест из Вашингтона, која каже, да је јапански посланик саопштио влади Сједињених Држава, да одговор Јапана на руску ноту одбија све важне руске предлоге, а противпредлози јапански опет такови су, да се скоро не могу примити.

Ако после тога не букне рат између Русије и Јапана, имаће се то захвалити само великој мирољубивости данашњег руског цара који хоће да остане „цар Миротворац“. По расположају, који влада руским политичким круговима, Јапан би већ био заплетен у рат, из кога би свакако изишао испребијаних ребара.

У најновије време избијају гласови, да Енглеска и Француска хоће да пријатељски посредују, не би-ли се отклонила ратна опасност. По себи се разуме, да ће Русија ово посредовање само тако примити, ако се њени интереси тиме не штете.

По изјави руског амбасадора у Паризу Русији није више потребно да појачава своју убојну снагу на Далеком Истоку, јер је њена тамошња снага за одбрану сасвим довољна.

НОВИ САД, 3. јануара 1904.

— **Ко се све не кида за ширење мађаризације!** Мађарским шовинистама није доста, што имају „Емку“ и „Фемку“, па у најновије време и „Демку“, — све друштва, која под плаштом културе хоће да шире мађаризацију међу немађарским народностима у Угарској. И чивутску касину у будимпештанском Леополдиштату спопала је „патриотска брига“, те је отпочела покрет, да створи тако велик новчани фонд, којим би мађарским поседницима у народносним крајевима давали јефтина зајма и тиме „истргли мађарски посед из канџи богатих народносних новчаних завода“.

На тај „патриотски“ подвиг будимпештанског Израиља вели орган мађарске пучке странке, „Алкотмањ“, ово:

„Касину у Леополдиштату и иза њених леђа цело Јеврејство, што живи у Угарској, не сматрамо за корпорацију или организам, способан за то, да они воде једну акцију, која би имала да спасе отаџбину. Високи клир, великашки свет и наше велике привредне установе боље знају и знаће извршити онај план, који публика из Леополдиштата сад раструбљује. Идеја и онако није нова, јер акција за спасавање — колико је могуће — и сад је у јеку. Али чим влада или Јеврејство узму у руке какву ствар, тамо се већ ствара неповерење. За владину акцију је карактеристично насељавање Чангова А Чивутима слободно можемо рећи: Timeo Danaos et dona ferentes! Обузима нас сумња, кад чујемо за ту акцију, и сироти погранични Мађари — ако би Леополдиштат заиста остварио своју идеју — дошли би зацело из једног зла у друго. Нека се Чивути не заузимају за Мађаре онда, кад су их већ убогаљили. Мађари или умеју помоћи себи и онда ће какогод опстати, или не — и онда су заслужили своју судбину. Али на „несебичну“ акцију Леополдиштата још нису спали.“

Ово је добра лекција онима, који хоће да буду веће папе и од самог папе! Тешко Мађарима, ако их Чивути материјално буду спасавали!

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У јучерашњој седници заст. куће продужена је расправа о другом рекрутском предлогу. Кошутовац Бакоњи полемизирао је с Тисом и са говором ратног министра Питрајха у делегацији. Говорио је за тим о слабим изгледима, које имају мађарски захтеви после Тисина и Питрајхова говора.

— **Српска народна странка на Приморју.** Последњи број „Дубровника“ посветио је на уводноме месту чланак српској народној странци на Приморју. У њему се вели: „После неколико година српска народ. странка на Приморју сусреће почетак нове године мирније и ведрије. Њени унутрашњи односи почели су се сређивати на темељу новога стања створеног на сељетској скупштини, а њезини односи према хрватским странкама почињу бивати правилнији, што је посведочило последње заседање далматинског сабора. У паметну вођењу српске народне странке у правцу што га је утврдила сељетска скупштина и наговестило последње заседање далматинског сабора лежи будућност њезина“. Чланак се завршује: „Срби на Приморју могу за сад са задовољством рећи: нисмо се узалуд ни с Хрватима ни међу собом борили; из судара почеле су искре врцати, те дај Боже, да из ових искрица настане така светлост, која би обасјала целу покрајину“.

Браћи на Приморју довикујемо: Тако само и даље! У име Божије напред!

— **Кретање Румуна у Угарској.** Из Вел. Варада јављају, да се међу Румунима опажа покрет, који иде за тим, да Румуни ступе у активну политику према Мађарима и да се у смислу закључака народносног конгреса споразумеју и ступе у што тешњу свезу са осталим немађарским народностима у Угарској.

И Румуни, дакле, увиђају, да се с пасивитетом не да ништа постићи и да је пасивитет само за то подобан, да се народносни бирачи отерају у владин табор, као што су и српски радикали под видом пасивитета радили и гласали за кандидате мађарске владе.

Старе приче — старе шале.

Пише чича **Мија**.

III.

После буне г. 1849. нагрнуо је силан српски ђак у Беч. Настало је време немачке владавине у Угарској. Управа, судство — све је то било немачко. Сваки је дакле гледао да дође у Беч на науке и због немачкога језика и због саме науке, која ће му требати после у Угарској, пошто су и закони и наредбе биле све на немачком језику.

Непосредно крај лепог каменог пута, који се бели као млеко, котрљају се силни запенушени таласи. Неколико јаких слапова ове глечерске речице дају покретачку снагу за производњу електричног осветлења у купатилу. С обе стране овог уског кланца дижу се небу под облаке шумовита црна брда од лисника (графита), те како се кланац лако савија, то нам се чини као да смо са свију страна опкољени овим џиновским горама, што својом дивљом природом улевају страву у човека. Честа пуцњава бичева и потмули топот кочија прекидају хучни жубор Тамине. После подруг сата лаког пењања стигосмо на крај овог кланца до старе велике зграде, на којој читамо: Hôtel Bad Pfäffers. Та зграда стоји на почетку уског пролома Тамине у самој стени. Кроз саму зграду уђемо у тај сасвим сужени кланац Тамине, у огромну пукотину у самој стени, којом ова протиче. Из главног коридора, у коме се узимају улазнице, попесмо се на високу узану дрвену галерију, којом ходимо као по неком мосту у ваздуху, кроз цели сужени кланац разуздане Тамине, коју сада с висине посматрамо слушајући њезину громовиту тутњаву. Високе камените стене, далеко над нашом главом стоје најерене једна према другој и тек што се не додирну. Још их само мала пукотина раставља, кроз коју допире светлост дана у ову тамну просторију и још мало па ћемо по нашој галерији доћи у помрчину као тесто, јер је напред одозгор нестало и оно мало спољашње светлости: ту се оба камена зида слила у уски свод, ту је крај овом стеновитом пролому, који нам пружа једну од највеличанственијих слика у Алпима. Ту је предсобље тајанствене пећине, у којој извире топла вода. При слабом осветлењу поздрави нас Кервер мрачног пролома Тамине, што ће нас кроз гвоздена врата повести у паклену пештеру. Позове нас да скинемо шешире и огртаче. Гоголави пођосмо кроз уски каменити мрачни ходник, што нам га са својом дремовном лампом осветљаваше наш вођа. Одмах при отварању врата осетисмо топлу пару, која све то гушћа биваше што ближе долазисмо к топлом врелу у стени. Била нас је читава поворка посетилаца, који се губисмо у густој помрчини и једно друго довикивасмо да нам бар глас предњака осигура пут по мрклој тами. За кратко време нађосмо се у пространој округластој шупљини у тврдој стени. На средини ове пећине стоји велики каменити базен као неки тајанствени котао, из кога се као из неког вулканског кратера подижу читави облаци густе паре, те нам потамњују и ово мало светлости. Стадосмо сви у наоколо наслоњени на прсобран од котла, посматрајући из непосредне близине овај паклени призор. Вођа нам заити у пехару лековите воде те нам даде да је окусимо. Вода је топла (38° C), без куса је и без мириса. За један минут избије три хиљаде литара ове топле воде, што се одавде одводи у мање и веће базене.

Хвала Богу, те сретно угледасмо светлост дана. За спомен понесмо слике ових занимљивих купатила.

(Свршиће се).

До буне постојала је и у Аустрији тако звана „философија“. После свршених шест разреда гимназијских ишло се две године у „философију“, па тек онда на факултет. После буне укинута је та врста философије, него се отворио шести и седми разред гимназије и испит зрелости за прелазак на факултет. Философски факултет био је за себе.

После буне дакле долазило је много српских ђака и за шести и седми разред гимназијски и за факултет јуридични и медицински. Било је и оно доба и доста ђака из Србије, готово сви стипендисте. Имали су доста обилате стипендије, те се нису журили да свршавају науке, јер кад се такови стипендиста вратио у Србију, била му је чиновничка плата мања него стипендија. Но било је и из наших крајева ђака, који су на факултету улазили у петнајсти, па неки и у двадесети семестар. Познавао сам једнога таковога српскога ђака из Баната — заборавио сам му име и место од куда је био — који је сретно већ ушао био у шеснајсти семестар. Кад му отац умре, наследи леп иметак, преко сто ланаца земље; он остави Беч, оде доле — и сасвим се попаори. Приповедали су ми који су га видели на његову салашу, да је носио опанке, гуњац и кожух и да негдашњег ђака на факултету бечком нико није могао разликовати по спољашности од каквога биреша.

Српске ђаке, који су били на медицинском факултету у предграђу „Алзер,“ сви су келнери звали „докторима.“ Али иначе у другим деловима Беча ти ђаци нису се удостојили те титуле.

Нама јуристама у унутарњој вароши (тамо је био јуридички факултет), долазио је један Србијанац медицинар — ако се не варам, звао се Железковић. Никако да сврши факултет, а био је већ око тридесет, — изгледао је још и старији. Заједно смо ручавали код „јежа“ у унутарњој вароши, доста елегантној гостионици, а Србијанац волео је да игра господина. Служили га келнери и увек га звали доктором. Једном ћемо му рећи: А бога ти, Железковићу, шта се ти дајеш називати доктором, кад немаш ниједан рагорозум?

Насмеши се Железковић па рече:

— Ух! нисам ја крив, што тако паметан изгледам да ме зову доктором! Изгледајте и ви тако паметни па ће и вас келнери звати докторима.

Био је у оно доба у Бечу један српски ђак јуриста по имену Милан Рашић из наших крајева, који је такођер превалио силне семестре. Доста је кубурио; на послетку се одао на „књижевност“. Преводио је на српски немачке и француске романе, па их продавао, те животарио. Ми смо га звали: Jurist am Glacis, јер на сваку своју објаву о новом каквом роману додавао је своју одресу: Jurist Landstrasse am Glacis. У оно доба постојали су још у Бечу бедеми око унутарње вароши и лепи „Glacis,“ који је делио варош од предграђа.

Рашић је волео да вреди као „књижевник,“ а особито је волео да уплеће латинске фразе. Али је давно било, кад је он учио латински, па је много шта заборавио и чинио велике погрешке. Једном дође у кафану да тражи свога пријатеља Бранка, па ће рећи латински: ubi est iste homus? (где је тај човек?, а требао је казати: homo). Како Милан изрече: homus, а ми у смеј. На то ће Милан:

— Та да! Hominus!

А ми још већма у смеј. Милан опет:

— А где сам се ја део! Наравно: homes.

Ми му се грохотом насмејасмо. Сиромах Милан: и „homus“ и „hominus“ и „homes,“ а никако да погоди „homo.“ Један ће из нашега друштва онда Милану рећи:

— Кад већ тражиш Бранка, а ти запамти: Brancus Branconis, tertiae declinationis — као и homo, hominis.

Од тадашњих бечких ђака готово да су сви изумрли. Од знаменитијих Срба живи су још Змај Јован Јовановић, и Иларион Руварац, али и они кубуре са здрављем. Они заједно са писцем ових редака чекају заповест, што је бечки хумор назвао: Einberufungs-Ordre zur grossen Armee — чекају заповест врховнога команданта да буду увршћени у ону војску: идјеже нест болезан, ни печал, ни воздиханије!

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 3. јануара 1904.

— **Слава Српске Читаонице у Новом Саду.** На нову годину славила је Српска Читаоница први пут своју славу св. Василија по напред утврђеном програму. У 9 часова ујутро освећена је свечарска водица у присуству чланова читаоничких. У вече у ½9 часова држао је секретар читаонички преч. г. Вељко Миросављевић исцрпан говор о животу и делању св. Василија Великог; цртајући његово делање у корист хришћанства обазрео се и на стање цркве у IV.-том веку. Предавање је било до краја са пажњом саслушано,), нарочито од стране женскиња, које је и овогг пута било у врло лепом броју заступљено. Пос предавању пререзан је на најсвечанији начин славски колач, а тад наступи игранка, која је трајала скоро до зоре.

Ово свечарско сéло било је тако посећено, да се просторије читаоничке е показале тескобним — један разлог више да се што живље настане, да се што пре сазида Читаонички Дом. Расположење је било изврсно, неусиљено, чиме се у опће одликују сва сéла читаоничка.

— **Парастос.** Српска пра̄вославна црквено-школска општина новосадска даваће парастос неумрлим добротворима народним Јовану и Марији Трандафил на дан св. Ј Јована 7. (19.) јануара 1904. после св. службе Б Божје у св. Николајевској цркви.

— **Тестамент Паје Еремића.** Пишу нам из Вел. Кикинде: „Сахрањен је и предали би га забораву, да његова делала не дају повода, да се и после његове ужасне смсмрти говори о њему! У првом реду ту је тестамеменат Паје Еремића, који тестатора врло карактетерише. Као што сте јавили, универзални наследниник Еремићев је Пера Прекајски, његов нећак, а и по души сродан Еремићу. Супруга Еремићевева добија 60.000 К ако се уда, а ако не, да уживива цело непокретно имање. На добротворне цецели није оставио ништа, јер — вели у тестамененту — увидео је, да су сви питомци „неблагодарни и денунцијанти“! (И боље, што није ништа а оставио на добротворне цели, јер на свакакој пари, коју би ко примио из његове закладе, ц, било би стотину сиротињских суза! — Ур. „БрБр.“) Родбини је својој оставио врло мало: једној ој сестри 12.000 К, сестрину сину у Срему 8000)0 К, чиновницима своје „Шпаркасе“ и слузи 400400—800 К.

Што је најлепше, оставтавио је Еремић и једно писмо, које сме само Пе Пера Прекајски отворити. Овај није смео сам да да отвори то писмо, него га је заједно с тестамтаментом предао суду. Кад су отворили писмо, имаимали су шта и да читају: Паја Еремић саветује Перу, како ће да изигра државу ву при процени наследства, те да плати гн мању наследну пристојбу! Дакле и послосле смрти хтео је неког да закине, па замислите, шта је за живота радио!

Као што сам поуздано ино дознао, удовица Еремићева ће да покрене парницу против таког тестатета јер кажу да је она она донела 150.000 фор., па сад ако се уда, добија ија мање, него што би изнео интерес од њеног новновца. —

За председника управеаве Штедионице, у којој је пок. Еремић био си све и сва, изабран је Немац Кастори; овај се се примио председништва само тако, ако се сви ви досадањи чиновници отпусте. Сад ће тек да будбуде покора, док стану наплаћивати меници, које сș су већ 2—3 пута исплаћене. То сам слушао од од људи, који су још за живота Еремићева тако ако накаљали. Последице Еремићевих дела биће судсудбоносне по банатско Српство!“

— **Лакше мало!** Није ије ново, да шовинисте сматрају сваког оног, ко се се родио у Угарској, за Мађара. Полазећи са та тог скроз погрешног становишта, они су чак и и Николу Теслу прогласили за Мађара, и ако се се овај родио и Лици. Тако недавно читамо у једнедном будимпештанском листу белешку под наслословом: „Успеси једне Мађарице у иноземствутву.“ Кад тамо, а та „Мађарица“ није нико другруги, него наша врсна Српкиња уметница, гђођица Софија Седмакова, која сада бере лаворикике на опери у Хајделбергу, у Немачкој. За њу у каже исти престонички лист, да се у Будимпешешти изобразила у певању, а то није истина, је јер је гђца Седмакова свршила конзерваторијум у у Бечу. Лакше дакле мало, господо шовинисте! ! Не присвајајте оно, што није ваше!

Новости са стране.

— **Један сулуди „цар“ у Сахари.** Има већ неколико месеци, од како се европска штампа подсмева новом једном „цару“. То је познати париски милијонар Жак Лебоди, који је у пустињи Сахари купио много земље, прогласио то као засебну државу под именом „ЦаревинаСахара“ а сам је узео наслов: Жак I. Покупио је око себе свакојаке голаће, и то му је „војска“. Неке пустолове је опет наименовао за своје министре, а ваљда ће скоро наименовати и своје дипломатске заступнике, које, наравно, ниједан двор неће примити. Има Жак I. и свој званични лист, који излази у Паризу и Лондону под насловом „Сахара“. У том листу се тужи цар, да се у Француској лична слобода сваки дан вређа. То га је приморало, да оснује нову државу. Он ревидира у Лондону, где Његово Величанство даје аудијенције, шаље заповести својим заступницима и одакле влада. Чим му буде осигурана слобода морâ и чим Њ. Величанство буде могло допрети до своје земље, а да не буде могуће да француска влада изврши какво одвратно насиље против његове прејасне особе, Њ. Величанство ће ићи у своју земљу. У местним новостима јавља се, да је царски државни одветник у Троји (престоници Жака I.) повео казнени поступак због увреде Величанства против више Француза. На челу листе оптужених је име ратног министра Андреа и поморског министра Пелтана. Жак I. још нема државе, ал' има своје новине; нема судија, ал' има државног одветника, а више оптужених него поданика.

— **„Пестер Лојдове“ лажи о Србији.** „Трг. Гл.“ пише: „Последњи „Пестер Лојд“ има из Земуна овај телеграм: „Угрожавање јавне и имовне безбедности узима у целој Србији велике размере. Непосредну околину Београда и Крагујевца чине несигурном разбојничке чете, које су последње недеље неколико пута нападале на сељаке, неке убијали, а неке ранили, па им онда узимали готовину. Пада у очи, да полиција до сад није ухватила ни једног од тих разбојника“. — Доносимо ове лажи „Лојдове“ куриозма ради и без икаквог коментара.“

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 2. јануара. У Кошутовој странци настао је велики расцеп. Фрања Кошут и Јулије Јушт жестоко су напали у ходницима заступничке куће познатог букача Золтана Ленђела зато, што је овај у свом листу тврдио, да је опозициони кандидат у нађкарољском срезу само зато пао, што Кошутова странка није хтела да га потпомаже против грофа Карољија. Кошут је казао Ленђелу, да или повуче натраг своју тврдњу или да иступи из странке.

Загреб, 2. јануара. У данашњој седници земаљског сабора примљен је предлог дра Франка, да се изашље парламентарни суд части, који ће испитати, је-ли истина, да је Франк подмићен, као што га неки оптужују. У парламентарни одбор изабрано је пет чланова: Потпредседник Францисци, гроф Кулмер и Стеван Поповић, др. Ф. Врбанић и Миле Старчевић.

Битољ, 2. јануара. Сад се дознало, да је о Бајраму откривена турска завера против Хилми-паше. Хтели су га убити у џамији, кад оде да клања.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 3. јануара. Пучка странка је решила, да поведе најжешћу борбу против Тисина кабинета. Вест о томе изазива у политичким круговима сензацију. Тај закључак пучке странке сматра се као шах Кошутовој странци. Пучка странка се нада, да ће тиме вође борбе навести, да иступе из Кошутове странке.

Опструкционаши хоће да почетак данашње саборске седнице испуне поименичним гласањем, а крај интерпелацијама.

Беч, 3. јануара. Војвода Филип Орлеански, претендент француског престола и зет надвојводе Јосифа, хтео је да се развенча са својом супругом надвојвоткињом Маријом Доротеом, јер ова нема деце. Војвода се хтео да ожени принцезом Паулином Метерних-Линебург. Њ. В. цар и краљ је посредовао, те је пре кратког времена војвода одустао од своје намере и неће се развести.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 3. јануара 1903.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	— — 14	„ 60—80	„
Жито ново друге каквоће	— — 14	„ ———	„
Наполица стара	— — — — — 13	„ ———	„
Зоб	— — — — — — — — — 10	„ 40——	„
Јечам нови	— — — — — — 10	„ 40——	„
Кукуруз стари окрњен	— — —	„ ———	„
Кукуруз нови окрњен	— — — 9	„ 60——	„
Клипови	— — — — — — — — —	„ ———	„
Пасуљ бели нови	— — — — — 17	„ ———	„
Пасуљ жути нови	— — — — — 19	„ ———	„
Вика	— — — — — — — — — —	„ ———	„
Мухар	— — — — — — — — —	„ ———	„
Проја	— — — — — — — — — —	„ ———	„
Вуна	— — — — — — — — — —	„ ———	„

Све од 100 клгр.

Марва, свињи и живина.

Нови Сад, 3. јануара 1903.

Волови по кил	52—56	пот.
Свињи тешки „ „	94—98	„
„ средњи „ „	86—90	„
„ лаки „ „	76—80	„
„ мршави по пару	240	круна
Теоци „ „	70—72	„
Јагњци по пару „ „	26 — 32	круне
Кљукане гуске по кил.	1	круна 10 пот.
Јаја 7 ком.	——40	„

Огласи.

Ad Ц. о. 16./ex 904.

Стечај.

Срп. правосл. црквн. општина сомборска попуњава избором место

књиговође-контролора и благајника.

1., Књиговођа-контролор има бити оспособљено лице са најмање испитом зрелости трговачке школе; има радити редовно и пре и после подне; пре подне од 8—12 с. а после подне од 3—5 с. Плата му је 1600 круна годишње; има положити кауцију у износу једногодишње плате. Примећује се, да општина од ове кауције може и ослободити књиговођу-контролора.

2., Благајник не мора имати нарочито оспособљење, дужности ће обављати само пре подне од 8—12 с. Плата му је 800 круна годишње. Има положити кауцију у двоструком износу једногодишње плате.

Ови општински чиновници бирају се за сада на 6 година и имају се строго придржавати општинског правилника, који ће општина у најкраћем времену са одобрењем надлежне власти донети. Но већ сад се примећује, да чиновници имају тачно одржавати званичне часове и за случај неуредности какве, председник ће их два — трипут опоменути, па ако не исмогне, тада саопштава то црквн. одбору, који их је властан после друге опомене уз одобрење скупштине из службе отпустити.

Рок стечају је до 1. фебр. по новом. Новоизабрани чиновници наступиће своје звање са 1. мартом т. г. по новом. Молбенице са потребним документима имају се управити на м. црквн. одбор.

Из седнице м. црквн. одбора срп. православне црквене општине држане у Сомбору, 19. дец. 1903. (1. јан. 1904.) год.

Стеван Маглић
потпредседник.

Ђорђе Павковић с. р. (М. П.)
перовођа.

30 2—2

Трговци, занатлије, привредници!

Тражите на углед и претплаћујте се

на

ТРГОВАЧКЕ НОВИНЕ

лист који заступа трговачке, занатлијске и привредне интересе српског народа.

Администрација
Трговачких Новина
Нови Сад.

9 5—6

СРПСКА КРЕДИТНА ЗАДРУГА У ОТОШЦУ.

П О З И В.

Овијем се уљудно позивате, да изволите доћи на

IV. редовну главну скупштину

која ће се одржати у четвртак 5. (18.) фебруара 1904. г. у 10 сахати пре подне у просторијама задружним.

1.) Извештај управног и надзорног одбора о раду у минулој години (1903.))
2.) Утврђење биланса и раздиоба чисте добити.
3.) Давање разрјешнице управном и надзорном одбору.
4.) Претварање задруге у штедионицу. Читање за исту састављених правила.
5.) Избор управног одбора.
6.) Избор надзорног одбора.
7.) Евентуални предлози.

Управни одбор.

Дугује **Рачун изравнања на дан 31. децембра 1903.** Потражује

ИМОВИНА	Круна	п.	Круна	п.	ДУГ	Круна	п	Круна	п.
Готовина:					Главница:				
у благајни			1250	50	Чланске уплате I кола	54489	78		
Дужници:					„ „ II „	9449	—		
1.) у текућем рачуну	915	53			„ „ III „	2260	—		
2.) у равним зајмовима	478	74	1394	27	„ „ IV „	2691	—	68889	78
Мјенице			133366	50	Новчани улози			57777	27
Зајмови:					Повјериоци равни			754	75
на подлогу ручне залоге и непокретности			10833	98	Резервни фонд			6081	35
Намештај и прибор	475	09			Неподигнуте камате на удјел			1078	92
по одбитку 10% отписа	47	51	427	58	Преносна камата			1264	40
Основни трошкови	637	38			Чист добитак			12000	—
по одбитку 10% отписа	63	74	573	64					
			147846	47				147846	47

Дугује **Рачун губитка и доботка на дан 31. децембра 1903.** Потражује

ГУБИТАК	Круна	п.	Круна	п.	ДОБИТАК	Круна	п	Круна	п.
Камате:					Камате:				
на улоге, употребљене кредите, преносне камате и 10% пореза на камате од улога			4336	96	од мјеница	11742	65		
					„ зајмова	1205	10		
					„ затезних камата и текућих рачуна	25	32	12973	07
Трошкови:					Провизије			5402	01
плате, станарина, канцел. трошкови, поштарина и т. д.			1926	87					
Отписи:									
1.) 10% од намештаја и прибора	47	51							
2.) 10% од трошкова оснивања	63	74	111	25					
Чист добитак			12000	—					
			18375	08				18375	08

СИМО КОНЧАР с. р. ИЛИЈА МАШИЋ мл. с. р. НИКОЛА ДУЧИЋ с. р. СТЕВАН МАРКОВИЋ с. р.
пословођа приједсједник управног одбора благајник књиговођа

На основу чл. 97 правила „Српске кредитне задруге у Отошцу“ прегледали смо „Рачун изравнања“ и „Рачун губитке и добитка и нашли смо да су у свему тачни и исправни.

У ОТОШЦУ, 10. јануара 1904.

НАДЗОРНИ ОДБОР.

МИТРОФАН ВУКЧЕВИЋ с. р. ИЛИЈА МАШИЋ с. р. МИЛЕ ХИНИЋ с. р.
приједседник надзорног одбора.

31 1—1

Власник и издавалац: Дружина Браћа а. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. Штампарија Б. М. Поповића у Н. Саду.